DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.43>

OCHRONA PRAW W ZAKRESIE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH OBYWATELI, KTÓRZY WYJECHALI NA STAŁE ZA GRANICĘ: PRZEGLĄD PRAKTYK SĄDOWYCH

Krystyna Rezvorovych*kandydat nauk prawnych,**kierownik Katedry Cywilnego Prawa i Postępowania**Dniepropetrowskiego Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych (Dniepr, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0003-1183-613X

e-mail: Krystyna_Rezvorovych@ukr.net

Adnotacja. Artykuł dotyczy przeglądu praktyk sądowych w zakresie ochrony praw osób, które wyjechały na stałe za granicę, w zakresie ubezpieczeń społecznych. Badanie wskazuje, że sądy stają w obronie obywateli Ukrainy, a w przypadku stosowania popularnej przyczyny odmowy ukraińskich emerytów mieszkających za granicą we wznowieniu płatności emerytalnych z powodu braku miejsca rejestracji na terytorium Ukrainy, a tym samym braku upoważnionej jednostki Funduszu Emerytalnego, do którego należy się zwrócić. Należy zauważyć, że czasami sądy zobowiązują fundusz emerytalny do wyznaczenia emerytury obywatelom, ponieważ te ostatnie sprzeciwiają się realizacji prawa emeryta-migranta do zarobionej emerytury, uciekając się do formalnych podstaw odmowy przyznania emerytury, a sądy same sprawdzają wszystkie warunki uznania prawa emeryta do otrzymania emerytury (staż ubezpieczeniowy, posiadanie obywatelstwa Ukrainy i tym podobne). Podkreśla się, że praktyka sądowa, która rozwinęła się w ostatnich latach, na ogół pokazuje skuteczność ochrony naruszonych praw, wolności i interesów osób, które wyjechały na stałe za granicę, co zasługuje na aprobatę, proponowane są sposoby rozwiązania zaistniałej sytuacji.

Słowa kluczowe: emeryci, pobyt stały, umowa międzynarodowa, świadczenia emerytalne, Sąd Najwyższy, staż pracy, praktyka sądowa, dyskryminacja, ochrona.

PROTECTION OF RIGHTS IN THE FIELD OF SOCIAL SECURITY OF CITIZENS WHO HAVE LEFT TO A PERMANENT RESIDENCE ABROAD: A REVIEW OF JUDICIAL PRACTICE

Krystyna Rezvorovych*Candidate of Law,**Head of the Department of Civil Law and the process**Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs (Dnipro, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0003-1183-613X

e-mail: Krystyna_Rezvorovych@ukr.net

Abstract. The article is devoted to a review of case law on the protection of the rights of persons who have left for permanent residence abroad in the field of social security. The study indicates that the courts defend the citizens of Ukraine and in the case of a popular reason for refusing Ukrainian pensioners living abroad to renew pension benefits due to lack of registration in Ukraine, and thus the absence of an authorized unit of the Pension Fund, to which should be addressed. It is noted that sometimes the courts oblige the Pension Fund to grant pensions to citizens, as the latter oppose the exercise of the right of a migrant pensioner to earned pension, resorting to formal grounds for refusing to accrue a pension, and the courts themselves check all conditions under which a pensioner is entitled to experience, citizenship of Ukraine, etc.). It is concluded that the jurisprudence of recent years, in general, demonstrates the success of protecting the violated rights, freedoms and interests of persons who have moved to a permanent place of residence abroad, which deserves approval, offers ways to address the situation.

Key words: pensioners, permanent residence, international treaty, pension benefits, Supreme Court, length of service, jurisprudence, discrimination, protection.

ЗАХИСТ ПРАВ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДЯН, ЯКІ ВИЇХАЛИ НА ПОСТІЙНЕ МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ ЗА КОРДОН: ОГЛЯД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Кристина Резворович

кандидат юридичних наук,

завідувач кафедри цивільного права та процесу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (Дніпро, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-1183-613X

e-mail: Krystyna_Rezvorovych@ukr.net

Анотація. Стаття присвячена огляду судової практики щодо захисту прав осіб, які виїхали на постійне місце проживання за кордон, в сфері соціального забезпечення. В дослідженні вказується, що суди стають на захист громадян України й у випадку застосування популярної причини відмови українським пенсіонерам, що проживають за кордоном, в поновленні пенсійних виплат внаслідок відсутності в них місця реєстрації на території України, а відтак відсутності уповноваженого підрозділу Пенсійного фонду, до якого слід звертатися. Наголошується, що іноді суди зобов'язують Пенсійний фонд призначити пенсію громадянам, оскільки останні протидіють реалізації права пенсіонера-мігранта на зароблену пенсію, вдаючись до формальних підстав відмови нарахування пенсії, а суди самі перевіряють усі умови, за якої пенсіонер має право отримувати пенсію (страховий стаж, наявність громадянства України тощо). Підсумовується, що судова практика, що склалася останніми роками, в цілому демонструє успішність захисту порушених прав, свобод та інтересів осіб, які виїхали на постійне місце проживання за кордон, що заслуговує схвалення, пропонуються шляхи вирішення ситуації, що склалася.

Ключові слова: пенсіонери, постійне місце проживання, міжнародний договір, пенсійні виплати, Верховний Суд, трудовий стаж, судова практика, дискримінація, захист.

Актуальність теми. Актуальність даної наукової роботи полягає в тому, що кількість громадян України, які на пенсії переселяються на постійне місце проживання до інших країн постійно зростає, а держава в особі уповноважених органів забуває про їхнє існування, намагаючись усіляко уникнути виконання власних соціальних обов'язків по відношенню до означеної категорії людей, в чому вбачається очевидна невідповідність демократичним цінностям, а також порушення конституційних приписів. Аби виправити таку неприємну тенденцію, тематика прав, переважно пенсійних, громадян, які виїхали на ПМЖ за кордон, повинна перебувати у фокусі уваги вітчизняних науковців, прогресивні роботи яких підштовхнуть державу до необхідних змін у здійсненні нею відповідної соціальної політики. Додає значущості цьому дослідженню той факт, що воно буде ґрунтуватися на прикладах реальної судової практики, яка найчастіше слабо висвітлюється в науковій літературі, попри те, що судовий захист продовжує залишатися максимально ефективним засобом захисту порушених прав, до того ж виступаючи красномовним індикатором успішності реалізації положень діючого українського законодавства в конкретній сфері суспільних правовідносин.

Стан дослідження. Серед вчених які присвячували свої праці питанням захисту прав громадян, які виїхали на постійне місце проживання за кордон, окремо слід виділити наступні прізвища: Я.О. Берназюк, М.М. Біль, А.Д. Зайкін, А.М. Лушніков, І.М. Сирота, Б.І. Сташків, І.Б. Факас, Г.І. Чанишева, тощо.

Метою статті є, з точки зору наявної судової практики, а також визначення основних тенденцій в підходах судів до вирішення подібних соціальних спорів. Задля досягнення поставленої мети висунуто наступне завдання – оглянути судову практику у відповідній категорії адміністративних справ.

Наразі склалася дискримінаційна ситуація, коли одні громадяни отримують пенсію за кордоном, оскільки Україна уклала договір відповідний з іноземною державою, на відміну від менш удачливих українських громадян, яким «не пощастило» жити в країні, з якою не має договору та пенсію вони отримувати не будуть. Така ситуація призводить до необхідності захисту власних прав в судовому порядку, оскільки ще 2009 р. подібна практика була визнана неконституційною. В основі єдиної правозастосовної практики вітчизняних адміністративних судів в даній категорії справ лежать два наріжних рішення. Перше, вже згадане, рішення Конституційного Суду України від жовтня 2009 року, а друге – рішення Європейського Суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) у справі «Пічкур проти України». В означеній справі мала місце ситуація, коли громадянина України Пічкура позбавили права на пенсійні виплати лише на тій підставі, що він більше не проживав в Україні, а виїхав на постійне місце проживання до Німеччини. Й це при тому, що згаданий громадянин довгий час працював на теренах України та сумлінно сплачував все необхідні внески до системи пенсійного забезпечення. ЄСПЛ зазначив, що положення українського законодавства до винесення рішення КСУ в жовтні 2009 року були дискримінаційними та розділяли українських пенсіонерів на дві групи з різним об'ємом прав, хоча кожна з цих груп однаково сплачувала пенсійно-страхові внески. Очевидно, що така кон'юнктура суперечить положенням Конвенції та потребувала виводів. Такі зміни відбулися у жовтні 2009 року, втім державні органи продовжували дискримінувати Пічкура, як пенсіонера, керуючись формальною підставою у вигляді неможливості зворотної дії рішення КСУ (тобто правильність застосування даного рішення виключно до тих пенсіонерів, що покинули Україну після жовтня 2009 року). Європейський Суд вирішив

цю суперечність у п. 45 свого рішення, наголосивши на тому, що факт неможливості зворотної дії рішення Конституційного Суду України не має вирішального значення, оскільки положення Конвенції, включаючи статті, які прямо забороняють будь-яку дискримінацію, були чинними для української держави з 11 вересня 1997 року. Тому, починаючи з цієї дати, держава повинна була діяти відповідно до своїх обов'язків і не мала права будь-яким чином дискримінувати пенсіонерів. До того ж право на отримання пенсії не може залежати від місця проживання особи. Так, в досліджуваній справі заявник був економічно активним в Україні протягом сорока років та мав право на отримання пенсії після закінчення трудової діяльності. Важливо, що після повернення в Україну (згідно із діючим на той момент законодавством) він знову отримував би свою пенсію, а отже в контексті самого права на отримання пенсії заявник перебував в схожій ситуації із пенсіонерами, які проживають в Україні (Справа «Пічкур проти України» (Заява № 10441/06).

Застосування умовиводів ЄСПЛ знайшло своє відображення у безпосередньо національній судовій практиці, зокрема в діяльності Верховного Суду, який взагалі доволі часто звертається до правових позицій європейського судового органу. Так, посилення на справу «Пічкур проти України» містяться, зокрема, у Постанові Верховного Суду від 05 лютого 2020 року по справі № 501/28/17 (Постанова Верховного Суду, 2020) та у Постанові від 31 березня 2020 року по справі № 826/14837/16 (Постанова Верховного Суду, 2020). Разом з тим й суди нижчих інстанцій охоче застосовують висновки, зроблені ЄСПЛ у справі «Пічкур проти України», наочний приклад чого – рішення Одеського окружного адміністративного суду по справі № 420/455/20 (Рішення Одеського окружного адміністративного суду, 2020).

Варто наголосити на тому, що, попри всю прогресивність та злободенність правових позицій, висловлених вітчизняним конституційним судовим органом та європейською судовою структурою, сам факт їх прийняття не забезпечує необхідної правової визначеності, яка є головною умовою дії «презупції знання закону», особливо, коли мова йде про літніх людей, котрі проживають за межами України та слабо орієнтуються в інформаційному порядку денному нашої держави. Дане зауваження має неабияке значення, адже до змін, внесених до Кодексу адміністративного судочинства України (скорочено – КАС України) 15 грудня 2017 року (Кодекс адміністративного судочинства України, 2005) та до винесення Верховним Судом Постанови від 20 травня 2020 року по справі № 815/1226/18 (Постанова Верховного Суду, 2020) домінуючою правовою позицією була Постанова Верховного Суду України від 08 грудня 2015 року по справі № 645/2730/15-а (Постанова Верховного Суду, 2015), яка наказувала застосовувати до спорів, які виникали з приводу поновлення виплати раніше призначеної пенсії на підставі рішення КСУ від жовтня 2009 року, положення статей 99, 100 КАС України (редакція до 15 грудня 2017 року), котрі, в свою чергу, встановлювали обмеження шестимісячним строком обов'язку України, як держави, забезпечити реалізацію громадянином України свого конституційного права на соціальний захист. Це означало, що підстави для поновлення конституційного права на виплату, раніше зупиненої, пенсії виникли з моменту винесення рішення КСУ, а не з дати звернення з відповідною заявою про поновлення виплат до ПФУ, але при цьому спори, які з'являлися на цьому тлі, повинні вирішуватися в межах шестимісячного строку звернення до суду, тобто за загальним правилом процесуальних строків, передбаченим минулою редакцією адміністративно-процесуального кодексу. У справі № 645/2730/15-а позивач звернувся до суду 25 березня 2015 року, відтак його права підлягали захисту з 25 вересня 2014 року, а позовні вимоги за період з 07 жовтня 2009 року по 25 вересня 2014 року підлягали залишенню без розгляду. Цікаво, що така правова позиція неодноразово застосовувалась Верховним Судом України та знайшла свій прояв також у Постанові від 12 квітня 2016 року по справі № 462/9427/13-а (Постанова Верховного Суду, 2016) та у Постанові від 08 червня 2016 року по справі № 505/2135/14-а (Постанова Верховного Суду, 2016).

Природно, що об'єктивна динаміка суспільних відносин, особливо в соціально-пенсійній сфері, змушує еволюціонувати правозастосовні підходи та дещо змінювати розуміння правових норм, яке було характерним дотепер. Так, розширення сфери застосування в Україні таких принципів, як «належне врядування», «мирне володіння майном», «легітимні очікування», «правова визначеність», а також зміна доктринально-правових підходів до соціального захисту зумовили формування нових підходів до судового захисту пенсійних прав мобільних категорій громадян, які емігрували з однієї країни до іншої, уособленням чого як раз і стала справа № 815/1226/18. В даному судовому спорі особа-пенсіонерка, яка перебувала та продовжує перебувати в українському підданстві, проте з 1999 року постійно мешкала в державі Ізраїль, звернулася до суду з адміністративним позовом до Малиновського об'єднаного управління ПФУ в м. Одесі, в якому просила зобов'язати відповідача провести поновлення та виплату пенсії за віком, починаючи з 07 жовтня 2009 року шляхом призначення її знову в розмірах, передбачених діючим пенсійним законодавством. Свою позицію позивач аргументувала тим, що відповідно до винесеного Конституційним Судом рішення факт її проживання за кордоном, за умов наявності громадянства України, не може бути підставою для відмови у виплаті належних їй пенсійних виплат. Втім пенсійний орган розмірковував інакше та відмовив у поновленні виплат раніше призначеної пенсії, з огляду на відсутність міжнародної пенсійної угоди між Україною та Ізраїлем, а також через відсутність в позивача реєстрації місця проживання на території України та законодавчого механізму для виплати пенсій громадянам, котрі мешкають за кордоном.

Суд першої інстанції, який згодом підтримала й апеляційна інстанція, задовольнив позовні вимоги частково, зобов'язавши владний суб'єкт поновити виплату пенсії позивачу з 26 липня 2017 року, тобто з моменту звернення позивача з відповідною заявою через свого представника. Позивач не погодилася з таким

трактуванням спірних правовідносин, подавши касаційну скаргу з вимогою скасувати рішення апеляційної інстанції та змінити рішення суду першої інстанції в частині строку, з якого повинна бути поновлена пенсія, а саме – з 07 жовтня 2009 року.

В січні 2019 року Верховний Суд відкрив провадження у справі, а в листопаді того ж року передав її на розгляд Великій Палаті Верховного Суду, оскільки вважав за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права в подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухвалених рішеннях Верховного Суду України. В грудні 2019 року Велика Палата Верховного Суду своєю ухвалою зафіксувала прийняття означеної справи до розгляду в порядку письмового провадження.

Суди попередніх інстанцій, ухвалюючи оскаржувані рішення, керувалися Постановою Правління ПФУ від 25 листопада 2005 року № 22-1 (Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», 2005), відповідно до якої відновлення пенсійних виплат позивачу прив'язується до тієї дати, коли останній звернувся до територіальних органів ПФУ. Водночас касатор впевнена в помилковості такої позиції, адже вона має право на відновлення пенсії з 07 жовтня 2009 року, тобто з часу, коли КСУ виніс відповідне рішення. В даному випадку варто керуватися не процесуальними строками для звернення до суду із позовом, а нормами пенсійного законодавства, які, зокрема, регламентують, що неотримання нарахованих пенсійних виплат з вини пенсійного органу виплачуються за минулий час без обмеження будь-яким строком (Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, 2003). Пенсійний орган, заперечуючи проти касаційної скарги, на підтвердження своєї позиції зазначав наступне: по-перше, на сьогоднішній день відсутнє нормативне забезпечення, яке б регулювало автоматичне поновлення раніше призначених пенсій; по-друге, обов'язок державного органу відновити пенсійні виплати не позбавляє позивача необхідності щодо захисту свого права через звернення до уповноважених органів; по-третє, позивач повинна була дізнатися про те, що їй невідновлені пенсійні виплати з часу прийняття рішення КСУ або наближених до цього строків, а не через вісім років; по-четверте, подібні правовідносини неодноразово були предметом розгляду у Верховному Суді України й з цього приводу існує чітка правозастосовна практика.

Велика Палата Верховного Суду, проаналізувавши наявні правові позиції, а також зауваження колегії суддів Касаційного адміністративного суду, яка вважає за необхідне відступити від висновку Верховного Суду України, висловленого в Постанові Верховного Суду України від 08 грудня 2015 року по справі № 645/2730/15-а (Постанова Верховного Суду України, 2015), дійшов наступних висновків. В даній справі дійсно є необхідність відступити від раніше домінуючих позицій судової практики, тому що, по-перше, процесуальний закон у частині визначення строків звернення до суду не враховує специфіку спорів у сфері соціального захисту, зокрема тих, що стосуються регулярних виплат, які держава в особі її уповноважених органів з власної вини протягом тривалого часу не виплачувала фізичній особі або виплачувала у неповному розмірі, по-друге, протиправна не виплата пенсії або протиправне невідновлення виплати пенсії, яке сталося з вини держави в особі її компетентних органів може бути віднесене до триваючих правопорушень, по-третє, помилково прирівнювати строки звернення з позовом до суду, передбачені адміністративно-процесуальним законодавством, та строки для призначення або відновлення пенсій, визначені пенсійним законодавством й, врешті-решт, по-четверте, якщо виникає ситуація, за якої потрібно вибирати пріоритет між вузькою інтерпретацією норм, що призводить до одного результату, або розширеним тлумаченням, що тягне за собою більш ефективний захист конституційних прав і свобод, варто робити вибір на користь останнього, авжеж не забуваючи про дотримання балансу суспільних та приватних інтересів (Постанова Верховного Суду України, 2020).

Акумулюючи вищенаведене, Велика Палата Верховного Суду вважає, що положення ст. 46 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, 2003) свідчить про те, що в Україні ніколи не існувало жодного строкового обмеження щодо виплати пенсії за минулий час, яку особа не отримувала з вини компетентних органів (Постанова Верховного Суду України, 2020). До того ж при первинному встановленні розміру пенсії уповноважений орган ПФУ діє на підставі звернення громадянина із заявою про призначення йому пенсії. У випадках поновлення раніше призначеної пенсії той же уповноважений орган ПФУ діє на підставі цієї ж заяви пенсіонера у строки, встановлені пенсійним законодавством (Постанова Верховного Суду України, 2020). Важливо також й те, що поведінка держави в особі уповноважених органів, які не вчинили жодних дій на виконання рішення КСУ не відповідає принципу належного врядування, зміст якого неодноразово розкривався в рішеннях ЄСПЛ (Постанова Верховного Суду України, 2020). В підсумку Велика Палата Верховного Суду вважає, що статті 99, 100 КАС України (у редакції, чинній до 15 грудня 2017 року) не підлягають застосуванню до спорів, які виникли у зв'язку поновленням виплати раніше призначених пенсій громадянам України, які проживають за її межами, на підставі Рішення Конституційного Суду України від 07 жовтня 2009 року № 25-рп/2009. Зважаючи на те, що не проведення виплати пенсії таким особам відбулося з вини держави в особі її компетентних органів, поновлення виплати пенсії має проводитися без обмеження будь-яким строком (Постанова Верховного Суду України, 2020).

Однією з популярних причин відмови українським пенсіонерам, що проживають за кордоном, в поновленні пенсійних виплат є відсутність в них місця реєстрації на території України, а відтак відсутність уповноваженого підрозділу ПФУ, до якого слід звертатися. Втім дана проблема скоріше більш гіперболізована пенсійними органами, оскільки судова практика вирішує її цілком однозначно. Так, у вже згаданій справі № 826/14837/16 Колегія

касаційного адміністративного суду Верховного Суду визначила, що таким територіальним органом правильно вважати орган за місцем останньої реєстрації на території України та зняття її з обліку (Постанова Верховного Суду України, 2020). Разом з тим, в силу певних конституційних приписів, для того, аби органи Пенсійного фонду застосовували таку позицію, необхідним є прийняття відповідного нормативно-правового акту.

Бувають й випадки, коли пенсійні органи завзято протидіють реалізації права пенсіонера-мігранта на зароблену ним пенсію. Тоді суди подекуди переймають на себе функції державного органу. Зокрема, у справі № 300/1278/19 Івано-Франківський окружний адміністративний суд здійснив перевірку всіх умов (чи є особа-заявник громадянином України, яка застрахована відповідно до законодавства, чи є в неї необхідний страховий стаж та чи досягнула вона пенсійного віку) та зобов'язав пенсійний орган призначити пенсію. Такому алгоритму поведінки суду передувало те, що пенсійний орган повторно відмовив заявнику в призначенні пенсії з формальних підстав, навіть при тому, що вже існувало рішення суду, яке визнавало такі дії протиправними (Рішення Івано-Франківського окружного адміністративного суду, 2019). Слід відмітити, що з позицією суду першої інстанції погодився й Восьмий апеляційний адміністративний суд (Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду, 2019).

Отже, підсумовуючи дану наукову роботу, слід відмітити, що подолання проблематики дискримінації соціальних прав осіб, які виїжджають на постійне місце проживання за кордон, перед цим заробивши в Україні пенсію, лежить в законодавчій площині. Можливо, слід розробити єдину процедуру виплати пенсії всім громадянам за кордоном, незалежно від держави, де вони проживають та наявності між Україною та цією державою відповідної міжнародної пенсійної угоди, обов'язкова необхідність якої лише ускладнює регулювання й без того складних соціально-пенсійних відносин з міжнародним елементом.

Судова практика, що склалася останніми роками, в цілому демонструє успішність захисту порушених прав, свобод та інтересів осіб, які виїхали на постійне місце проживання за кордон, що заслуговує схвалення. Варто пам'ятати, що громадяни України залишаються ними й за межами нашої держави, а відтак вправі розраховувати на відповідний захист та піклування, як і ті співвітчизники, що залишилися на українській землі й будь-які дискримінаційні приписи, особливо в соціальному плані, неприпустимі для сучасної демократичної держави, яка орієнтується на європейський вектор розвитку.

Список використаних джерел:

1. Справа «Пічкур проти України» (Заява № 10441/06): Рішення, Справа, Заява від 07.11.2013 р., ідентифікатор 974_984/ Європейський Суд з прав людини// Офіційний вісник України від 06.06.2014 р. – № 43 – стор. 560, стаття 1157.
2. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»: Постанова правління Пенсійного фонду України від 27.12.2005 р., № 1566/11846 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1566-05#Text>
3. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
4. Рішення Івано-Франківського окружного адміністративного суду від 17.07.2019 р. по справі № 300/1278/19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83100846>
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
6. Постанова Верховного Суду України від 08.12.2015 р. по справі № 645/2730/15-а. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/54688750>
7. Постанова Верховного Суду України від 12.04.2016 р. по справі № 462/9427/13-а. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/57643887>
8. Постанова Верховного Суду України від 08.06.2016 р. по справі № 505/2135/14-а. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/58813451>
9. Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 20.03.2020 р. по справі № 420/455/20. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88329279>
10. Постанова Верховного Суду від 20.03.2020 р. по справі № 815/1226/18. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89819907>
11. Постанова Верховного Суду від 31.03.2020 р. по справі № 826/14837/16. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88534464>
12. Постанова Верховного Суду від 05.02.2020 р. по справі № 501/28/17. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87422465>
13. Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду від 05.11.2019 р. по справі № 300/1278/19. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85521398>

References:

1. Sprava «Pichkur proty Ukrainy» (Zaiava № 10441/06): Rishennia, Sprava, Zaiava vid 07.11.2013 r., identyfikator 974_984/ Yevropeyskyi Sud z prav liudyny [The case of Pichkur v. Ukraine (Application № 10441/06): Judgment, Case, Application of 07.11.2013, identifier 974_984 / European Court of Human Rights]. (2013). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy vid 06.06.2014 r. – Official Gazette of Ukraine dated 06.06.2014*, 43, 560, art. 1157 [in Ukrainian].

2. Pro zatverdzhennia Poriadku podannia ta oformlennia dokumentiv dlia pryznachennia (pererakhunku) pensii vidpovidno do Zakonu Ukrainy «Pro zahalnooboviazkove derzhavne pensiine strakhuvannia»: Postanova pravlinnia Pensiinoho fondu Ukrainy vid 27.12.2005 r., № 1566/11846 [On approval of the Procedure for submission and execution of documents for appointment (recalculation) of pensions in accordance with the Law of Ukraine "On Compulsory State Pension Insurance": Resolution of the Board of the Pension Fund of Ukraine of December 27, 2005, № 1566/11846] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1566-05#Text> [in Ukrainian].
3. Pro zahalnooboviazkove derzhavne pensiine strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 09.07.2003 r. № 1058-IV [On compulsory state pension insurance: Law of Ukraine of July 9, 2003 № 1058-IV] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text> [in Ukrainian].
4. Rishennia Ivano-Frankivskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 17.07.2019 r po spravi № 300/1278/19 [Decision of the Ivano-Frankivsk District Administrative Court from 07/17/2019 in the case № 300/1278/19] reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83100846> [in Ukrainian].
5. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy vid 06.07.2005 r. № 2747-IV [Code of Administrative Procedure of Ukraine from 06.07.2005 № 2747-IV] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> [in Ukrainian].
6. Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 08.12.2015 r. po spravi № 645/2730/15-a [Resolution of the Supreme Court of Ukraine from 08.12.2015 in the case № 645/2730/15-a]. reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/54688750> [in Ukrainian].
7. Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 12.04.2016 r. po spravi № 462/9427/13-a [Resolution of the Supreme Court of Ukraine from 12.04.2016 in the case № 462/9427 / 13a] reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/57643887> [in Ukrainian].
8. Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 08.06.2016 r. po spravi № 505/2135/14-a. [Resolution of the Supreme Court of Ukraine in case № 505/2135 / 14a.] reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/58813451> [in Ukrainian].
9. Rishennia Odeskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 20.03.2020 r. po spravi № 420/455/20 [Decision of the Odessa District Administrative Court from 20.03.2020 in the case № 420/455/20] reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88329279> [in Ukrainian].
10. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 20.03.2020 r. po spravi № 815/1226/18 [Resolution of the Supreme Court of Ukraine from 20.03.2020 in the case № 815/1226/18] reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89819907> [in Ukrainian].
11. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 31.03.2020 r. po spravi № 826/14837/16 [Resolution of the Supreme Court of Ukraine from 31.03.2020 in the case № 826/14837/16]. reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88534464> [in Ukrainian].
12. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 05.02.2020 r. po spravi № 501/28/17 [Resolution of the Supreme Court of Ukraine from 05.02.2020 in the case № 501/28/17] reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87422465> [in Ukrainian].
13. Postanova Vsmoho apeliatsiinoho administratyvnoho sudu vid 05.11.2019 r. po spravi № 300/1278/19 [Resolution of the Eighth Administrative Court of Appeal from 05.11.2019 in the case № 300/1278/19] reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85521398> [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.44>

CHARAKTERYSTYKA ZAPEWNIANIA ADMINISTRACYJNEGO I PRAWNEGO WYŻSZEGO SZKOLNICTWA INŻYNIERSKIEGO NA UKRAINIE

Władimir Reznichenko

kandydat na stopień doktora nauk prawnych

Instytut Badawczy Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-6105-8933

e-mail: Volodymyr.Reznichenko@ukr.net

Abstrakcyjny. Z artykułu wynika, że osobliwością administracyjno-prawnego wsparcia szkolnictwa wyższego na Ukrainie są: administrowanie szkolnictwem wyższym inżynierskim powinno odbywać się we wspólnych działaniach organów administracji publicznej, podmiotów procesu kształcenia i inżynierów, którzy określają najnowsze trendy inżynierskie; innowacyjność jest ważna dla administracji szkolnictwa wyższego, czyli poszukiwanie nowej wiedzy, praktyk i doświadczeń w zakresie technologii inżynierskich; o skuteczności obsługi administracyjno-prawnej wyższego wykształcenia inżynierskiego decyduje poziom realizacji nabytej wiedzy studentów w działaniu, czyli umiejętność wykorzystania nabytej wiedzy edukacyjnej w zawodzie inżynierskim; metodyka administrowania wyższym wykształceniem inżynierskim powinna uwzględniać strategiczne kierunki rozwoju zawodowego zgodnie z dalszymi